

SVERIGES FISKEVATTENÄGAREFÖRBUND

REMISSYTTRANDE

2014-10-21

Ert datum 2014-06-16

Ert dnr M2014/1451/Nm

Miljödepartementet

103 33 Stockholm

Vattenverksamhetsutredningens slutbetänkande *I vått och torrt* – förslag till ändrade vattenrättsliga regler (SOU 2014:35)

Sveriges Fiskevattenägareförbund har tagit del av Vattenverksamhetsutredningens slutbetänkande *I vått och torrt – förslag till ändrade vattenrättsliga regler*. Vi önskar lämna följande synpunkter.

Sammanfattning

Sveriges Fiskevattenägareförbund organiserar landets enskilda fiskerättsägare. Vi kan konstatera att vattenkraftsutbyggnad med tillhörande sjöregleringar är de miljöingrepp som medför störst negativ påverkan på vattensystemens fysiska miljö, ekosystem och fiskresurser. Till följd av vattenkraften har fiskevattnets värde som produktionsmedel devalverats på ett mycket stort antal fastigheter under årens lopp.

Sveriges Fiskevattenägareförbund välkomnar därför att vattenverksamheten åläggs ett modernt och ökat miljöansvar och anser på det hela taget att de tankegångar och förslag som läggs fram i slutbetänkandet är konstruktiva och bra.

I utredningen saknar vi emellertid en analys och ett resonemang om möjligheterna till landsbygdsutveckling och etablering av framtidsnäringar såsom landsbygds- och fisketurism i utbyggda vattendrag och reglerade sjöar. Sveriges Fiskevattenägareförbund upplever det som en mycket stor brist att utredningen enbart marginellt berör och väger in den påverkan och skada som vattenkraften förorsakar markägare och i synnerhet fiskerättsägare samt förutsättningarna för glesbygdsutveckling i stort. Budskapet kring detta i utredningen doftar svunnen tid då man konstaterar *att skydd för fisket är centralt i vattenrättsliga sammanhang främst då människor i närheten av vattendrag var beroende av detta för sin utkomst och överlevnad*. Människor i närheten av sjöar och vattendrag **är** fortfarande beroende av fisket för sin utkomst och överlevnad. Idag har fisket för livsmedelsförsörjning ersatts av upplevelseturism, men är likväl underlag för inkomster. Denna ofullständiga verklighetsanalys återspeglas även i utformningen av de förslag i utredningen som berör drabbade sakägare.

Sveriges Fiskevattenägareförbund avstyrker mot denna bakgrund utredningens förslag om att avskaffa fiske- och bygdeavgifter. Villkor och åtgärder kan aldrig fullt ut kompensera

vattenkraftens skador på fiskbestånd och minskade förutsättningar för landsbygdens näringsliv. Vi avstyrker dessutom förslagen om att civilrättsligt präglade frågor skiljs från tillståndsprövningen av vattenkraft samt att sakägarnas rättegångskostnader inte längre ska ersättas av den som söker tillstånd till en vattenverksamhet. Det är inte rimligt, och inte minst rättsosäkert, att sakägare som mycket påtagligt berörs av en verksamhet ska riskera att drabbas av kostnader för att bevaka sina intressen.

Allmänt

Mark- och fiskevatten är landsbygdens produktionsmedel. Sveriges unika fiskevatten och fiskeresurs har en stor potential för framtida landsbygdsnäringsar som kan hålla liv i och utveckla landets glesbygder. Sveriges Fiskevattenägareförbund har i tidigare yttranden över utredningens delbetänkanden framhållit betydelsen av att fiskerättsägarna i egenskap av sakägare får en aktiv roll, och deras intressen tillgodoses, när vattenverksamheten ska åläggas ett större ansvar.

Med facit i hand anser Sveriges Fiskevattenägareförbund att vattenverksamhetsutredningen borde ha tänkt ett steg ytterligare och vägt in påverkan på möjligheterna till landsbygdsutveckling och etablering av framtidsnäringsar såsom landsbygds- och fisketurism i utbyggda vattendrag och reglerade sjöar i sin analys. Vi upplever det som en mycket stor brist att den påverkan som vattenkraften har för markägare och i synnerhet fiskerättsägare samt förutsättningarna för glesbygdsutveckling i stort, berörs mycket marginellt i utredningen.

När de politiska övervägandena och besluten är på plats vill vi betona vikten av att tillräckliga resurser satsas på de juridiska processer som utifrån författningsförslagen skall leda fram till förbättrade förutsättningar för fisk och övrigt biologiskt liv i påverkade sjöar och vattendrag. Lagförändringarna måste med andra ord snabbt leda till processer som genererar konkreta åtgärder.

Kapitel 4 – Överväganden och förslag avseende tillståndsprövning m.m.

Ansöknings- och stämningensmål

Utredningen föreslår att civilrättsligt präglade frågor skiljs från tillståndsprövningen av vattenverksamhet (ansökningsmålet). Förslaget innebär att ersättningsfrågor och andra civilrättsliga frågor som huvudregel ska handläggas som stämningensmål. Utredningen menar att rätten till ersättning inte kommer att påverkas på något sätt av förslaget men att skyldigheten att ersätta motparternas rättegångskostnader vid tillståndsprövning försvinner.

Sveriges Fiskevattenägareförbund avstyrker förslaget. Till skillnad från merparten av övrig miljöfarlig verksamhet drabbar vattenverksamhet en precis skara sakägare och dessutom mycket påtagligt i form av skadade fiskevatten och markområden. Det är rimligt att berörda sakägare har rätt att föra sin talan på sökandens bekostnad samt att även ersättningsfrågor blir föremål till behandling i samband med tillståndsprövningen. Detta anser vi vara den mest rimliga, rationella och rättsäkra hanteringen av tillståndsärenden rörande

vattenverksamhet. En ordning som dessutom torde innebära att den sökande får incitament att på ett tidigt stadie grundligt informera berörda sakägare om sin planerade verksamhet.

Rättegångskostnader

Utredningen föreslår att den som ansöker om tillstånd till en vattenverksamhet inte ska vara skyldig att ersätta motparters rättegångskostnader inom ramen för tillståndsprövningen. Förslaget utsträcks i kapitel 6 även till att omfatta omprövning och återkallelse. En fastighetsägare ska emellertid i vissa fall kunna få ersättning för sina rättegångskostnader i ett ersättningsmål även om han eller hon enligt rättegångsbalkens regler inte har sådan rätt.

Sveriges Fiskevattenägareförbund avstyrker förslaget. Vi anser att motparten alltid ska få sina rättegångskostnader ersatta av den sökande vid såväl ansökningsmål som omprövningsmål. Vattenverksamhet leder till intrång i enskilda mark- och fiskerättsägars rättigheter betydligt mer påtagligt än vad som är fallet vid övrig miljöfarlig verksamhet. Det är varken tillfredsställande eller tillräckligt att, som utredningen argumenterar för, enbart låta myndigheter tillvarata motstående enskilda intressen hos sakägarna gentemot exploitören.

Hänsyn till allmänna intressen och fisket; bygdeavgifter och fiskeavgifter m.m.

Utredningen föreslår att de särskilda bestämmelserna om bygde- och fiskeavgifter utgår. Detsamma gäller bestämmelsen i 11 kap. 8 § MB om fiskefrämjande åtgärder. Utredningen menar att de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. MB med bl.a. försiktighetsprincipen i 2 kap. 3 § MB och de allmänna hushållningsreglerna i 3 kap. MB täcker behovet av skydd för bl.a. fisket och den biologiska mångfalden.

Sveriges Fiskevattenägareförbund avstyrker förslagen. Vi anser att de skador som uppkommer på fisket och miljön vid en vattenkraftsutbyggnad aldrig kan kompenseras fullt ut genom villkor och åtgärder. Tydlighet i lagstiftningen om fiskefrämjande åtgärder är viktigt. Samtliga avgiftsmedel är en del i compensationen till de fiskerättsägare och bygder som får sina fiskevatten och utvecklingsmöjligheter påverkade eller förstörda av vattenkraftsexploatering. Allmänna fiskeavgiftsmedel kommer alltid fylla sin funktion för att främja forskningsinsatser som leder till förbättrade metoder att förebygga och kompensera vattenkraftens skador på fiskbestånd. Särskilda fiskeavgiftsmedel är viktiga smörjmedel för den lokala förvaltningen av vattenkraftspåverkade fiskevatten. Att avveckla bygdeavgifterna, slutligen, vore ett stort bakslag för vattenförvaltningsarbetet i stort men framförallt ett dråpslag för möjligheterna till utveckling av framtidsnäringar i form av landsbygds- och fisketurism i de många glesbygder som fått sina naturvärden och sin utvecklingspotential starkt beskuren eller spolerad av vattenkraftsutbyggnad.

Rådighet

Utredningen föreslår att det särskilda kravet för vattenverksamheter att sökanden ska visa att han eller hon har processuell rådighet beträffande aktuellt område utgår.

Sveriges Fiskevattenägareförbund avstyrker förslaget. Vi kan inte se att bevis om rådighet skulle fördröja tillståndprocessen. Tvärt om bör det vara naturligt att en seriös blivande verksamhetsutövare av eget intresse försäkrar sig om rådighet redan innan han eller hon ger sig in i tillståndprocessen vilket bör leda till en smidigare process.

Kapitel 6 – Överväganden och förslag avseende omprövning

Prövningen av omprövningsmål

Utredningen föreslår som alternativ eller komplement till utredningens förslag avseende ny prövning i delbetänkandet SOU 2013:69 att Havs och vattenmyndigheten i samråd med Kammarkollegiet och Energimyndigheten ges i uppdrag att ta fram nationella vägledande prioriteringsgrunder för omprövning av vattenverksamheter.

Sveriges Fiskevattenägareförbund vill uppmärksamma risken i att vägledningsmaterialen i samverkan med den nationella strategin som tagits fram i allt för stor utsträckning fasar in den storskaliga vattenkraften i KMV med följd att åtgärdsarbetet till stor del uteblir i kraftigt utbyggda avrinningsområden. Detta vore ett stort bakslag för både vattenförvaltningsarbetet och för möjligheterna till utveckling av framtidsnäringar såsom av landsbygds- och fisketurism i de många glesbygder som fått sina naturvärden och sin utvecklingspotential starkt beskuren eller förstörd av vattenkraftsutbyggnad.

Kapitel 10 – Oklara ansvarsförhållanden

Slutsatser, överväganden och förslag

Utredningen föreslår att det införs en skyldighet för den som har uppfört en vattenanläggning på annans fastighet med stöd av en särskild rättighet att ta bort anläggningen om fastighetsägaren begär det. Fastighetsägaren föreslås även få ett subsidiärt ansvar för vattenanläggningar som inte utgör fastighetstillbehör. Detta gäller i de fall det inte går att fastställa vilken rättighetshavare som är underhållsskyldig. Viss skälighetavvägning ska dock göras vid bedömningen av ansvarets omfattning.

Utredningen föreslår också att staten ska svara för anläggningens underhåll beträffande vattenanläggningar som hör till en avlyst flottled, om det inte bedrivs någon ny verksamhet vid anläggningen. En fastighetsägare som berörs av verksamheten vid en vattenanläggning samt staten, kommun eller vattenförbund ska kunna ansöka om övertagande av underhållsskyldigheten utan att frågan om utrivning är föremål för prövning.

Sveriges Fiskevattenägareförbund avstyrker att fastighetsägaren ska få ett subsidiärt ansvar för vattenanläggningar som inte utgör fastighetstillbehör men tillstyrker övriga delar av förslagen. Det är högst rimligt att staten finansierar underhållet av övergivna vattenanläggningar som inte utgör fastighetstillbehör.

Kapitel 11 – Konsekvenser av utredningens förslag

Sveriges Fiskevattenägareförbund efterlyser en beskrivning av de positiva effekter som utredningens förslag i förlängningen förväntas få för fiskevattnens potential som plattform för landsbygdsnäringar, i synnerhet fisketurismen. Dessa värden motiverar i sig självt behovet av nya vattenrättsliga regler. I de flesta utbyggda och outbyggda vattendrag förvaltas fisket av fiskevårdsområden eller samfällighetsföreningar, som är sammanslutningar av

fiskerättsägare. Fiskerätten är ett produktionsmedel på fastigheterna och en resurs för ägarna. Fiskerättsägarna är sakägare i förhållande till de ingrepp som vattenkraften medför. I den föreslagna anpassningen av vattenkraftens villkor till modern miljölagstiftning är det viktigt att sakägarna till fisket och fiskerätten får en framträdande roll och deras intressen blir väl tillgodosedda.

Med vänlig hälsning

SVERIGES FISKEVATTENÄGAREFÖRBUND

Thomas Lennartsson
Förbundsdirektör

Sveriges fiskevattenägareförbund
Lilla Böslid 146
305 96 Eldsberga
Tel. 0702-70 83 24
Epost. thomas.lennartsson@vattenagarna.se
www.vattenagarna.se